den Skat, hvormed Kirkens Tjenere lønnes. Hvilket dens Forhold er til Menigheden, kan maaskee blive et Anliggende, som angaaer Kirken, men hvor stort eller hvor lille Sognet skal være, eller hvorledes de Midler, der udredes af Sognet, skulle anvendes, troer jeg er et aldeles ydre Anliggende, et Anliggende, som kun angaaer Staten.

Damgaard: Med Hensyn til, hvad vi hørte af den sidste ærede Taler, skal jeg dog tillade mig den Bemærkning, at dette er en aldeles urigtig og uhistorisk Opfattelse af Sognebegrebet i den danske Kirke. Et Sogns Beboere ere baade efter Navn og efter Bestaaen dem, der have Rettighed til at søge den samme Sognekirke, det er Indbegrebet af de Menighedsmedlemmer, hvis Eiendom Kirken er, for hvilke Gudstjeneste der holdes, som der ere berettigede til at søge deres Opbyggelse, og for hvilke Staten ansætter en vis bestemt Præst; det er aldeles ikke Lønningsspørgsmaal eller Skattespørgsmaal, som i kirkelig Henseende constituere Sognets Begreb, og, naar vi ville definere Menigheden, saa er en Menighed i Danmark for Øieblikket Indbegrebet af alle de lutherske Christne, der boe indenfor Sognets Grændser (Grundtvig: Nei!). Jeg troer ikke der gives nogen anden Definition paa vore Menigheder (Grundtvig: Jo!), hvad enten vi see hen til den Maade, hvorpaa de ere dannede, eller den Maade, hvorpaa de nu bestaae.

la Cour: Jeg vil kun erklære, at det naturligviis meest er i mine Embedsbrødres Interesse, at jeg har været med at stille dette Forslag, og efter de Forklaringer, jeg tidligere har givet, troer jeg, det er tydeligt, at jeg efter mine Anskuelser af Sagen har Ret til at stille det. Det er oftere blevet sagt, at ethvert Kirkesamfund maa have Ret til at kræve sine kirkelige Handlinger uvægerligen udførte af samtlige dets Tjenere; men mig forekommer det dog, at dette ikke kan siges aldeles uindskrænket. Gik vi ud fra det katholske Begreb, efter hvilket Skikkene i og for sig have Betydning og Kraft, og efter hvilket det gjelder om Gestus og Miner og om alle de smaalige, ydre Skikke, mens Mennesket bliver saa godt som udenfor; der er det noget ganske Andet; men jeg mener, at den lutherske Kirke vedkjender sig den Sætning i sin fulde Betydning, at alt, hvad der ikke er af Troen, er Synd; jeg mener, at den efter sin Natur maa vedkjende sig, at enhver Handling, som en geistlig Embedsmand foretager, hvor hans Ord kun er et tomt og dødt Ord, der ikke udkommer af hans egen Overbeviisning, ligesom et Foster af hans egen Aand, fordi Christendommen er bleven levende i ham, det et dødt Ord, som ingen Virkning kan have, og et saadant kan den lutherske Kirke ikke paabyrde sine Præster, selv ved Udførelsen af de kirkelige Skikke. Ved kirkelige Vielser forlanger Ritualet af Præsten, at han skal ud af Guds Ord tiltale og formane Ægtefolkene til at leve et christeligt Samliv. Ud af Guds Ord, staaer der, ikke ud af sine egne Tanker; men har han nu en Jøde og en lutherk Christen for sig, og han ikke kan tale Guds Ord til dem, uden at det bliver stødende og krænkende og saarende, deels for ham og deels for Vedkommende, hvorledes skal han saa kunne efterkomme sin Pligt, og maa det saa ikke for begge være et utaaleligt Baand, som de maae ønske at befries for. Og, da vi nu have vedtaget i den foreliggende Lov en § 8, som siger, at hvor to af forskjellige Troessamfund ønske kirkelig Vielse, kunne de lade Vielsen forrette, saavel af Brudgommens som af Brudens Præst, saa have jo Vedkommende, som ønske Vielsen, Frihed til at forlade Præsten, og det er jo fuldkommen i Lighed og Harmonie dermed, at Præsten ogsaa maa have Ret til at nægte Udførelsen. Jeg troer, det vilde stride mod den lutherske Anskuelse af de religieuse Handlinger, dersom vi til det Yderste holdt paa den Sætning, at ingen geistlig Embedsmand kunde nogensinde forlange at fritages for den Handling, Kirken krævede af ham, og den Yttring, jeg igaar hørte udtale af den høitærede Cultusminister, glædede mig derfor i høi Grad. Han erklærede netop, at han i et saadant Tilfælde ikke turde, eller ikke vilde, troer jeg, han sagde, paalægge vedkommende Embedsmænd det som Pligt, han vilde dispensere ham derfra. Hvad det andet Punkt angaaer, saa mener jeg, at det er tydeligt, at, naar der efter en Mands Anskuelse er en Strid imellem Bibelens